

משרד החינוך והתרבות המולקה לתרבות חורנית

עלון הדרכה להתחלת פרשת השבוע

עפ"י הגליונות של ה"ר נחמה ליבוביץ

פרשת בהעלותך (תשל"א)

פרק י' - ל"ה - ל"ו

פסוקים אלה הידועים לצבור הלומדים היטב בגלל מקומם בסדר תפילותינו, יחסו להם חכמינו חשיבות מיוחדת. לפני שיגש המורה להוראתם יפנו תשומת לב הלומדים לשתי הנוני"ן ההפוכות שלפניהם ולאחריהם. הגמרא מעירה על כך:

שבת קט"ו ע"ב: תנו רבנן "ויהי בנסע הארון..." "פרשה זו עשה לה הקב"ה

סימניות מלמעלה ומלמטה (פרוש רש"י: בתחילת ובסוף

" ויהי בנסוע").

ולהסבר סימניות אלו נתנו שם סבות שונות. אחת מהן בדברי רבנו הקדוש העונה שם

במסכת שבת קט"ו ע"א: מפני שספר חשוב הוא בפני עצמו ואז משיבה הגמרא שם:

דאמר ר' שמואל בר נחמני א"ר יונתן: "חצבה עמודיה שבעה" (משלי ט')

אלו שבעה ספרי תורה, כמאן? כרבי.

(שבעה ספרי תורה משמע: בראשית שמות ויקרא במדבר עד לפסוקינו (4) במדבר. אחרי פסוקינו

ודברים (2) ושני הפסוקים שלנו ספר בפני עצמו - הרי שבעה ספרים. כמובן שדברים אלה בטוי

להערכתם המיוחדת לפסוקים שלנו עד שראום ספונים וחשובים לצשותו ספר בפני עצמו. לפני

הלומדים תעמוד איפה השאלה - במה היא גדולתם וחשיבותם של פסוקים אלה).

לפירוש המלה "קומה" ראוי ללומדים לעיין בגליון בהעלותך תש"ד ולדברי מורה נבוכים

שהובאו שם, וכך יש לעיין באותם פסוקים בתהלים בהם נקרא ה' "לקום" כגון:

תהלים ג' ח' קומה ה' הושיעני

פ' ב ח' קומה אלוקים שפטה הארץ

ע' ד כ' ב' קומה אלוקים ריבה ריבך

ז' - ז' קומה ה' באפך הנשא בעברות צוררי

מ' ד כ' ז' קומה עזרתה לנו

וכך גם תשובת ה' לקריאות אלה:

י' ב - ו' משוך עניים ואנקת אביונים

עתה אקום יאמר ה'.....

ואולם אם נשוה פסוקים אלה לפסוק שלנו, כי רק ע"ד כ"ב דומה לפסוקנו בזה שגם בו ה'

נקרא ע"י המשורר המתפלל לא לקום להושיעו, ... להצילו מכף אויביו, לא להושיעני, לא

להנקם בצוררי, לא "לריב ריבי" כי אם לריב ריבו הוא, להנקם בצורריו צוררי ה'.

וכאן יעבור המורה לשאלה ב העומדת במרכז גליונו, על דברי שני המדרשים אפשר

גם להוסיף את דברי הירש הבאים:

ר' ש.ר. הירש: (תרגום מגרמנית) לפסוקנו: ... ומשה רבנו ידע כי יקומו לזאת התורה

מראשית נתינתה אויבים ומשנאים. הלא דרישותיה - צדק ואהבת הזולת - הם בנגוד גמור לגזירות

הרודנים ותוקפנותם, המתחברים לבריתות לשם ערבות הדדית לקיום ממשלתם הזידונית על אף דרישות הצדק ואהבת הזולת. התוקפנים והחמסנים ההם הלא נצבים כאויבים על דרך התורה ואין נותנים לה מעבר, ודרישת התורה לרסון עצמי ול "קדושים תהיו" הם הסתירה הגמורה לחושניותם הגסה, ולא ימלט, שההמונים הגסים לא יקומו לה לשונאים ואפילו ל"משנאים", שלא רק באיבה יתיחסו אליה, כי אם גם ירדפוה בפעל ממש.

ויש לדון בשאלה מה המשותף ומה המיוחד בכל אחד משני המדרשים ובדברי הירש אלה. אסוציאציות אקטואליות המתעוררות למקרא דברי הירש על "בריתות לשם ערבות הדדית לקיום ממשלתם הזידונית" - אסוציאציות האלה טוב כשהן מתעוררות בלב המעין מעצמם מבלי שירחיב המורה את הדבור בהם ולא יהפך את הלמוד לצבור עתונאי זול, בחוגי נער ביחוד יש לרסן את הגאווה העלולה להתעורר בהתעמקם בזהות זו של "הקמים עלינו" וה"קמים על המקום", הרגשה המותרת רק אם יש כסוי לה במעשינו כנושאי דגלו בעולם.

לפני שידון המורה בשאלה ג יש לעיין בפירוש המלה "שובה" כשלעצמה אם לפי פירוש רש"י או ספורנו או ראב"ע, ורק אח"כ יש לשאול מי הם הרבבות ורבבי האלפים. אלה שאין מוצאים תשובה לשאלה ג, יפנו לעורכת הגליונות וייענו.

נחמה ליבוביץ

* - דברים יפים על יחס הפסוקים האלה ביניהם, בין הקריאה לקימה ובין התשובה " עתה אקום" יש למצוא במאמרו על תהלים מזמור י"ב של ל.א. שטראוס בספר נפש ושיר ה' - י"ב (עוננים תשי"ד).